

ISSN 2616-678X

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

BULLETIN

of the L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ФИЛОЛОГИЯ сериясы

Серия **ФИЛОЛОГИЯ**

PHILOLOGY Series

№3 (124) / 2018

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Астана, 2018

Astana, 2018

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	Ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	Ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Бахтикиреева Улданай	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	Ф.ғ.д. проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	Ф.ғ.к., (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, ассос. проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	Ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серікгүл	Ф.ғ.д. проф. (Қазақстан)
Султанов Казбек	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Тәжібаева Сәуле	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	Ф.ғ.к., қауымд. проф. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковский Генрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Сатпаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген Құрманғалиев Ілияс

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы

Меншіктенуші: ҚР БЖҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК

ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.

Мерзімділігі: жылына 4 рет.

Тиражы: 35 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 12/1, тел.: (7172)709-500

(ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief **Dihan Kamzabekuly**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology, (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, assos. Prof (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Sultanov Kazbek	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31413)

© L.N. Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н., (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, ассос. проф. (Турция)
Каскабасов Сейит	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Серикгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Султанов Казбек	д.ф.н., проф. (Россия)
Тажибаева Сауле	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	к.ф.н., ассос. проф. (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, каб. 408

Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка Ильяс Курмангалиев

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: (7172)709-500 (вн.31413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

<i>Акбаров А.</i> Шет тілдерін оқыту саясатына қатысты әлеуметтік-мәдени факторлар: Босния мен Герцеговинаның тақырыптық зерттеулері	8
<i>Атанасова С.</i> Шағын аймақтағы «жаһандық ландшафтар»: Велико-Тырноводағы қоғамдық жазбалардың лингвистикалық суреті	17
<i>Бейсембаева Ж.А., Барямова Р.К.</i> Шет тілді оқытуда жаңа технологияларды пайдалану	29
<i>Дюсекенева И.М., Дюсекенев Д.Н.</i> Этномәдени деталь мәселесі орайында	39
<i>Каженова М.М., Жусупова Р.Ф.</i> Оқу үдерісіне жаңа технологияларды енгізу	46
<i>Шарипова М.К., Жанзақова Г.З.</i> Аударма - тілралық және мәдениетаралық қарым-қатынас құралы	52
<i>Тәжібаева С.Ж., Невская И.А., Мүтәлі А.К., Қадысқызы А.</i> Қытайда қазақ тілінің қолданылуы: мәселелер мен зерттеу перспективалары	59
<i>Байбек А.К.</i> Біржан сал – Арқа ән дәстүрінің көрнекті өкілі	69
<i>Бескемер А.</i> Көркем мәтінді аудару және түсіну: барабарлықтың өлшемшарты	81
<i>Мухамед Абдо Д.</i> Жауынгер-әйел тақырыбы (Б. Васильевтің «А зори здесь тихие» повесі бойынша)	88
<i>Дүйсекова К.К., Габдулина А.К.</i> Қазақ және қытай тілдеріндегі метафоралардың ерекшеліктері	98
<i>Дүйсенгазы С.</i> Қазақ-қырғыз айтыс өнеріндегі ортақ мұрат	109
<i>Жақыпов Ж.А., Догдырбай А.</i> Фольклорлық жанрлар мәтінінің бастапқы және аяққы шендері	116
<i>Жұмағұлов С.Б.</i> Ақын Сәбит Дөнентайұлының мысал өлеңдері	128
<i>Қоңыратбаева Ж.М.</i> Әлемнің мәдени бейнесіндегі Шығыс және Батыс кеңістігі (лингвомәдениеттанымдық тәжірибе)	135
<i>Мурсалимова Г.А., Еділбаев Б.А.</i> Анимация өнерін зерттеудің теориялық - әдіснамалық аспектілері	149
<i>Мырзаханов Т.А.</i> Ағылшынның қаржы және экономикалық метафораларын аударудағы лингвомәдениеттанудың қырлары	157
<i>Нұрахметов Е.Н., Наралиева А.А.</i> Қазақ, ағылшын, неміс сөйлеу тіліндегі гендерлік ерекшеліктер	169
<i>Сүйінова Г.С.</i> Қалалық бірегейліктің урбонимикондағы көрінісі	177
<i>Сұлтанбекова С.А.</i> Неміс тіліндегі аффиксті жаңа мағыналы туынды сөздердің прагматикалық аспектілері	185
<i>Шаймердинова Н.Г., Жиёмбай Б.С., Жиёмбаева Г.Т.</i> Армян-қыпшақ ескерткіштеріндегі есім сөз таптарының жалпы сипаты	192
Мақаланы рәсімдеу үлгісі	204

Contents

<i>Akbarov A.</i> Socio-Cultural Factors Involved in the Foreign Language Teaching Policy: Case Study of Bosnia and Herzegovina	8
<i>Atanassova S.</i> «Global Landscapes» in Small Places: the Linguistic Picture behind the Public Inscriptions in Veliko Turnovo	17
<i>Beisembayeva Zh.A., Baryamova R.K.</i> The use of Technologies for Foreign Language Teaching	29
<i>Dyussekeneva I.M., Dyussekenev D.N.</i> To the Problem of Ethnocultural Detail	39
<i>Kazhenova M.M., Zhussupova R.F.</i> Integrating new Technologies into Curriculum	46
<i>Sharipova M.K., Zhanzakova G.Z.</i> Translation as a Tool for Interlingual Communication	52
<i>Tazhibayeva S.Zh., Nevskaya I.A., Mutali A.K., Kadyskyzy A.</i> Kazakh Language as Spoken in China: Problems and Research Perspectives	59
<i>Baibek A.K.</i> Birzhan Sal – outstanding representative of the singing tradition of Sary-Arka	69
<i>Beskemer A.</i> Translation and Interpretation of Literary Text: Equivalence Criteria	81
<i>Dina Mohamed Abdo</i> The Theme of a Female Militant (on the Material of B. Vasilyev’s Novel «The Dawns Here Are Quiet»).....	88
<i>Duysekova K.K., Gabdulina A.K.</i> Peculiarities of Kazakh and Chinese Metaphors	98
<i>Duysengazy S.</i> Commonalty of ideo in Kazakh-Kyrgyz Aityys	109
<i>Zhakupov Zh.A., Dogdyrbai A.</i> Initial and Final Positions of the Text of Folklore Genres	116
<i>Zhumagulov S.B.</i> Fables of the Poet Sabit Donentayuly	128
<i>Konyratbayeva Zh.M.</i> East and West Space in the Cultural Picture of the World (Linguocultural Experiment)	135
<i>Mursalimova G.A., Edilbayev B.</i> Theoretical and Methodological aspects of Animation Art	149
<i>Myrzakhanov T.A.</i> Lingual and Cultural Aspects of Translation of Metaphors in Financial and Economic Discourse	157
<i>Nurakhmetov E.N., Naraliyeva A.A.</i> Gender features of oral speech in the Kazakh, English and German languages	169
<i>Suynova G. S.</i> On Representation of Urban Identification in the System of Urbonyms	177
<i>Sultanbekova S.A.</i> Pragmatic Aspects of New Affixal Derivatives of the German Language	185
<i>Shaymerdinova N.G., Zhiyembay B.S., Zhiyembayeva G.T.</i> General characteristics of the nominal parts of speech in the Armenian-Kypchak monuments	192
Template	206

Содержание

<i>Акбаров А.</i> Социально-культурные факторы, связанные с политикой преподавания иностранного языка: тематическое исследование Боснии и Герцеговины	8
<i>Атанасова С.</i> «Глобальные ландшафты» в малых пространствах: лингвистическая картина за публичными надписями Велико-Тырново	17
<i>Бейсембаева Ж.А., Барямова Р.К.</i> Использование современных технологий в преподавании иностранных языков	29
<i>Дюсекенева И.М., Дюсекенев Д.Н.</i> К проблеме этнокультурных деталей	39
<i>Каженова М.М., Жусупова Р.Ф.</i> Интеграция новых технологий в учебном процессе	46
<i>Шарипова М.К., Жанзакова Г.З.</i> Перевод как инструмент межъязыковой и межкультурной коммуникации	52
<i>Тажиббаева С.Ж., И.А. Невская, Мутали А.К., Кадыскызы А.</i> Функционирование казахского языка в Китае: проблемы и перспективы исследования	59
<i>Байбек А.К.</i> Біржан сал – выдающийся представитель песенной традиции Сары-Арки	69
<i>Бескемер А.</i> Перевод и интерпретация художественного текста: критерии эквивалентности	81
<i>Мухамед Абдо Д.</i> Тема женщины-бойца (на материале повести Б. Васильева «А зори здесь тихие»)	88
<i>Дуйсекова К.К., Габдулина А.К.</i> Особенности казахских и китайских метафор	98
<i>Дуйсенгазы С.</i> Общность идей в казахско-кыргызских айтысах	109
<i>Жакупов Ж.А., Догдырбай А.</i> Начальная и конечная позиции текста жанров фольклора	116
<i>Жумагулов С.Б.</i> Басни поэта Сабита Донентайулы	128
<i>Коныратбаева Ж.М.</i> Пространство Восток и Запад в культурной картине мира (лингвокультурологический эксперимент)	135
<i>Мурсалимова Г.А., Едильбаев Б.</i> Теоретические и методологические аспекты анимационного искусства	149
<i>Мырзаханов Т.А.</i> Лингвокультурологические аспекты перевода метафор англоязычного финансово-экономического дискурса	157
<i>Нурахметов Е.Н., Наралиева А.А.</i> Гендерные особенности устной речи казахского, английского и немецкого языков	169
<i>Суюнова Г.С.</i> Об отражении городской идентичности в урбонимиконе	177
<i>Султанбекова С.А.</i> Прагматические аспекты новых аффиксальных дериватов немецкого языка	185
<i>Шаймердинова Н.Г., Жиёмбай Б.С., Жиёмбаева Г.Т.</i> Общая характеристика именных частей речи в армяно-кыпчакских памятниках	192
Образец оформления статьи	208

МРНТИ 16.01.11

Ж.М. Қоңыратбаева

Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
(E-mail: zhanarkon@mail.ru)

Әлемнің мәдени бейнесіндегі Шығыс және Батыс кеңістігі (лингвомәдениеттанымдық тәжірибе)

Андатпа. Мәдениетаралық коммуникация кеңістігін қарастырудағы өзекті нысанның бірі – әлем бейнесі, оның ішінде әлемнің мәдени бейнесі мәселесі. Мақалада Шығыс және Батыс әлемінің мәдени бейнесін лингвомәдениеттанымдық тұрғыдан қарастырып, білімгерлер көзімен екі өркениеттің мәдени картасын жасау дәтігелді. Мәдени картаны жасақтау барысында білімгерлер арасында үш тақырып бойынша лингвомәдениеттанымдық тәжірибе жүргізілді. Әр тақырып нысанына қатысты 5-10 сөз көлемінде мысал келтіріліп, екі мәдени кеңістік тілдік-мәдени қырынан интерпретацияланды. Лингвомәдениеттанымдық тәжірибе 2011-2012, 2013-2014 және 2016-2017 оқу жылдары Филология факультетінде жүргізілді.

Әлемнің мәдени бейнесіндегі Шығыс және Батыс диалогын бірлікте қарастыру, лингвомәдени картасын жасау мәдениетаралық коммуникацияның өзекті мәселелерін тереңірек ашуды көздейді. Шығыс және Батыс мәдени кеңістігіне тілдік саяхат жасау арқылы қазақ елі жастарының мәдени-танымдық стереотиптерін анықтауға, ұлттардың дүниетанымы мен мәдениетін, әсіресе, ұлттық құндылықтарды тереңірек тануларына жол ашуға мүмкіндік туады.

Түйін сөздер: антропологиялық лингвистика, мәдениетаралық коммуникация, әлемнің мәдени бейнесі, Шығыс және Батыс мәдени кеңістігі, лингвомәдениеттанымдық тәжірибе.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2018-124-3-135-148>

Кіріспе. Әлем бейнесін көп қабатты білім кеңістігі деуге болады. «Әлем бейнесі адамның рухани белсенділігінің жай ғана бір бөлшегі емес, оның нәтижесін танытатын әлемнің тұтастай ауқымды бейнесі болып табылады», – деп жазады «Роль человеческого фактора в языке: язык и картина мира» еңбегінің авторлары [1, 19 б.]. Олардың пайымдауынша, «әлем бейнесі әлемнің жаһандық бейнесі ретінде адамның бойында қоршаған дүниемен байланыс кезінде қалыптасады. Адам баласының әлеммен қарым-қатынасы мен тәжірибесі өмір сүру үдерісінде жан-жақты болады. Ол тұрмыстық байланыс, не болмаса адамның қызмет жағдайындағы әлемді пайымдап игеруі немесе оның төтенше жағдайда әлемді ой көзімен танып түйсінуді болуы мүмкін» [1, 20 б.]. Яғни, әлем бейнесі адам баласының танымында өмір бойы жинақталады: жастық шағынан бастап кәрілікке жеткенге дейін жеке тұлға айнала қоршаған дүниені тануға, түсінуге ұмтылады, сол арқылы ойында белгілі бір білімдер қорын қалыптастырады.

Әлем бейнесін, әлемнің мәдени бейнесін тану – күрделі үдеріс. Себебі «ол – гештальт секілді күрделіліктің жоғары деңгейі» [1, 17 б.]. Біз күнделікті өмірде туған тілімізде көрініс табатын әлем бейнесіне көңіл бөле бермейміз. Өзге мәдениеттің әлем бейнесін ана тіліміз арқылы танып білеміз. Кейде өз әлеміміздің бейнесіне, оның ерекшелігіне тек өзге, шет тілдік мәдениеттің бейнесімен салыстыра қарағанда ғана мән беретініміз рас. Пайым, түсініктің (ассоциация) берілу жолдарын зерттеу – әртүрлі тілдердің өзіне тән мәдени бейнесін салыстыра қарастыруда маңызды да қызықты аспектінің бірі.

Мәселенің қойылуы. Әлем бейнесі, оның ішінде әлемнің мәдени бейнесі мәселесі – мәдениетаралық коммуникация кеңістігін қарастыруда өзекті нысан болып табылады. Әлемнің мәдени бейнесі әр мәдениетте әр қилы танылатыны белгілі. «Һәр жұрттың түрінде, тұтынған жолында, мінезінде қандай басқалық болса, тілінде де сондай басқалық болатындығы» секілді кез келген мәдениеттің әлем бейнесі оның тілінде вербалданады. Тіл арқылы таңбаланатын мәдени кеңістікті арнайы қарастырудың маңызы сол себепті де зор.

Тіл мен мәдениеттің өзара сабақтастығы тым әріде. Тіл мен мәдениеттің арасындағы сабақтастық мәселесі мәдениетаралық қарым-қатынастың басты тетігі болары анық. Мәдениеттер тоғысуы үдерісінде түрлі тілдік-мәдени кодтың сипаты ашық танылады. Саяси-экономикалық, ғарыштық, әлеуметтік өркениеті қарыштап дамып жатқан бүгінгі мәдениеттер байланысын арнайы қарастыру филолог мамандар үшін аса бір қызығушылық тудырып отырғаны сондықтан да. Тіл, мәдениет, сана мәселелерінің ортақ жайттарын қарастырған Н.В. Уфимцеваның [2], Ю.А. Сорокиннің [3], мәдениетаралық коммуникация және тіл мәселелерін зерттеген С.Г. Тер-Минасованың [4] еңбектерінде лингвомәдениеттанымдық зерттеу жүргізіледі. Аталмыш зерттеу жұмыстарының маңыздылығы – бірнеше жылдар аралығында жасалған тілдік-мәдени практикалық эксперименттің жанды, шынайы шыққандығы. Бұл секілді ғылыми-практикалық зерттеулер мәдениетаралық қарым-қатынас үдерісіндегі тіл мен мәдениет, тіл мен діл, тіл мен тарих сынды құндылықтарды тануға нақты үлес қосады деуге болады.

Мақсаты. Әлемнің мәдени бейнесіндегі Шығыс және Батыс диалогын бірлікте қарастыру, лингвомәдени картасын жасау мәдениетаралық коммуникацияның өзекті мәселелерін тереңірек ашуды көздейді. Мақалада әлемдік ғылыми-практикалық тәжірибелерге сүйене отырып, Шығыс және Батыс әлемінің мәдени бейнесін лингвомәдениеттанымдық тұрғыдан қарастырып, білімгерлер көзімен екі өркениеттің мәдени картасын жасау мақсат етілді. Мәдени картаны жасақтау барысында білімгерлер арасында лингвомәдени тәжірибе жүргізілді. Бұған дейінгі ізденісімізде Қазақстан мен АҚШ елдерінің лингвомәдени картасы жасалып, екі мәдени кеңістік тілдік-мәдени қырынан қарастырылған болатын [5].

Зерттелу тарихы. Әлем бейнесі жөніндегі тұжырымның алғышарттары, әрине, бірден қалыптаса қойған жоқ, ол жөніндегі ойлар ежелгі дәуірдегі тіл теорияларында кездеседі. Ғылыми айналымға «әлем бейнесі» термині алғаш XIX ғасырдың соңында неміс физигі Г. Герцтің сыртқы дүниені әр қырынан зерттеген еңбегінде енгізілді [6]. Ал гуманитарлық ғылымдарда бұл ұғымның қарастырылуы лингвистер В. Гумбольдттың, А.А. Потебняның, философтар Л. Витгенштейннің, К. Ясперстың есімдерімен байланысты.

Әлем бейнесі түсінігі тіл, ой-сана және ақиқат секілді категориялардың өзара әрекеттестігі мәселесімен бірге қаралады. В. Гумбольдт өз еңбегінде «язык тесно переплетен с духовным развитием человечества и сопутствует ему на каждой ступени его локального прогресса или регресса, отражая в себе каждую стадию культуры» – деп, тілдің мәдениет көрінісі екендігін атап өтеді [7, 48 б.]. В. Гумбольдттың тіл формасына қатысты осы идеясы неогумбольдтанушылар – Германия этнолингвистикалық мектебінің негізін салушы Л. Вайсгербер мен Америка этнолингвистикалық мектебінің негізгі өкілдері Э. Сепир мен Б. Уорфтың еңбектерінде қызу талқылауға түседі. Л. Вайсгербер ғалымның тілдің ішкі формасы ілімін негізге ала отырып, қоршаған ақиқат болмыстың адам тілінде бейне құрайтынын, адамның қоршаған әлемді тілі, көзі арқылы тани алатынын алғаш қарастырады. Л. Вайсгербердің аталмыш ұстанымы америкалық этнолингвистер Э. Сепир мен Б. Уорфтың «Лингвистикалық ықтималдылық болжамы» атты теориясында көрініс табады. Олар дүние жүзіндегі тілдердің бір-бірінен өздерінің әлемнің тілдік бейнесі арқылы ерекшеленетіндігін атап көрсетеді. Кез келген адам қоршаған ортасын өзінің тілі арқылы танып біледі.

Әлем бейнесі, әлемнің тілдік бейнесі мәселелері жөніндегі В. Гумбольдттың теориясына жақын идеялар неміс ғалымдары Г. Гердер, Я. Гримм, Ф. Шлегель мен орыс ғалымдары Ф.И. Буслаев, Ф.Ф. Фортунатовтардың ғылыми ой-пікірлерінде де көрініс тапқан болатын. Адам факторын алғы шепке шығара қарастыратын антропологиялық лингвистиканың зерттеу нысаны аясында бұл мәселе отандық ғалымдар Н. Уәли, Ж. Манкеева, А. Ислам, Г. Смағұлова, т.б., сондай-ақ, шетел тіл білімінің өкілдері Г.А. Брутян, Г.В. Колшанский, Е.М. Верещагин, А. Вежбицкая, В.И. Карасик, В.А. Маслова, М.В. Пименова, т.б. еңбектерінде қарастырылады.

В. Гумбольдттың әлемнің тілдік бейнесі мәселесіне қатысты «тілде халықтың рухы бар» деп тұжырымдаған пікірі А. Байтұрсынұлының «Тіл-құрал» еңбегінде анық үндестік табады: «Һәр жұрттың түрінде, тұтынған жолында, мінезінде қандай басқалық болса, тілінде де сондай басқалық болады» [8, 1 б.]. Ғалым мұнда әр тілде сол тілді жұмсаушы халықтың қадір-қасиеті, ділі, тарихы сақталатындығын атап көрсетеді. Яғни, қоршаған орта туралы түсініктер мен ұғымдар әр тілде әртүрлі таңбаланады да, сол әлемнің бейнесін сипаттап танытады.

Зерттеу әдістері. Мақалада, негізінен, зерттеу жұмысының мақсатына байланысты лингвомәдениеттанымдық әдіс пайдаланылды. Шығыс және Батыс мәдени кеңістігінің әлем бейнесін: ұқсастықтары мен ерекшеліктерін қарастыру мақсатында лингвомәдениеттанымдық тәжірибе жүргізілді. Тәжірибе жұмысына Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті филология факультетінің “Аударма ісі” және “Филология: қазақ тілі” мамандықтары бойынша 18-23 жас аралығындағы 200-ге жуық білімгер (студенттер мен магистранттар) қатысты. Лингвомәдениеттанымдық тәжірибе 2011-2017 жылдар аралығында үш кезеңге бөлініп өткізілді. Тәжірибе нәтижесі төменде талқылауға түседі.

Нәтиже/талқылау. Мәдени картаны жасақтау барысында білімгерлер арасында үш тақырып бойынша лингвомәдени тәжірибе жүргізілді: 1) Шығыс және Батыс мәдени кеңістігі туралы ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер; 2) Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер; 3) Сырт келбетін танытатын бірліктер.

Әр тақырып нысанына қатысты 5-10 сөз көлемінде мысал келтіріліп, екі мәдени кеңістік тілдік-мәдени қырынан интерпретацияланды. Лингвомәдени тәжірибе 2011-2012, 2013-2014 және 2016-2017 оқу жылдарының 2-семестрінде Филология факультетінде жүргізілді. Шығыс және Батыс мәдени кеңістігінің тілдік-мәдени болмысын сипаттауда тәжірибе жүргізілген әр оқу жылына жеке талдау жұмысы жасалды. Әрине, екі мәдениеттің елдерін түгелдей қамту мүмкіндігі аз. Сондықтан тәжірибе барысында Шығыс пен Батыс құрлығының алыс-жақын ірі 10 елі таңдалып алынды (білімгерлермен бірлесе отырып). Шығыс мәдениеті бойынша Түркия, Қытай, Жапония, Оңтүстік Корея, Өзбекстан елдері, ал Батыс мәдениеті бойынша Германия, Франция, Голландия, Ұлыбритания, Италия елдері арасындағы мәдени диалог қамтылды. Шығыс мәдениетінің лингвомәдени кеңістігін білімгерлер көзімен бағамдап, пайымдасақ (1-5 кесте):

	2011-2012	2013-2014	2016-2017
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	Теңіз (11 жауап), ислам (9), мешіт (8), Стамбул (5), Осман империясы (5), текстиль (3), бауырлас халық (3), демалыс (3), тарих (3)	сериал (11), Стамбул (7), курорт (5), теңіз (4), донер (4), Анкара (4), ислам (4), пахлава (3), шай, кофе (2), кино (2)	Стамбул (8), сериал (6), пахлава (6), Анкара (5), теңіз (5), шай, кофе (4), лира (4), донер (4), рахат лукум (4), Сүлеймен сұлтан (3)
Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер	еңбекқор (9), қызуқанды (7), шулы (9), екіжүзді (4), қатыгез (4), сөзшең (4), қарапайым (3), дәстүрге берік (3)	сыпайы (9), қонақжай (6), намысшыл (5), қызуқанды (4), кішіпейіл (4), ұлтшыл (4), еңбекқор (3), өтірікші (2), инабатты (2), жұмсак (2)	кішіпейіл (9), қонақжай (6), намысшыл (6), еңбекқор (6), тәкаппар (5), мейірімді (4), қатыгез (3), көңілді (3), пысық (2), қызуқанды (2)
Сырт келбетін танытатын бірліктер	мұртты (9), сақал (7), қаралау (7), домалақ (6), үлкен көзді (3), денелі (3)	өте әдемі (8), қара торы (6), сақалды (5), үлкен көзді (5), хиджаб (5), қара кірпік (3), ірі денелі (3), қара көзді (3), бұйра шашты (2), орта бойлы (2)	өте әдемі (9), қара торы (9), ұзын бойлы (8), сақалды (5), орта бойлы (5), қара қасты (5), бұйра шашты (5), ірі денелі (5), хиджаб (3)

Кесте 1 – Түркия әлемінің мәдени бейнесі

Түркия – ұсынылған категориялар бойынша түрік елінің лингвомәдени болмысы барлық кезеңде өте ұқсас деуге болады. Қазақ жастары үшін түріктер жөніндегі жиілігі басым бірліктер – теңіз және сериал сөздері. Мінез-құлықтарын еңбекқор, сыпайы, қонақжай, кішіпейіл деп таныса, ал сырт келбеттерін сақалды, өте әдемі, қара торы деп сипаттайды. Дегенмен кейбір бірліктер жиілігінің жыл өткен сайын кеміп отырғанын байқауға болады. Мәселен, түрік халқының мінезін сипаттауда алғашқы кезеңде қызуқанды сөзінің белсенділігі басым болса (7 респондент), 2013-2014 оқу жылында белсенді қабаттан шығып қалған (4 респондент), ал 2016-2017 оқу жылында тіпті аз қолданыс тапқан (2 респондент)

	2011-2012	2013-2014	2016-2017
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	сауда (14 жауап), Джеки Чан (8), Ұлы Қытай қорғаны (8), Император сарайы (6), империя (6), шыбын-шіркей (5), династия (5), кунг фу (3), арзан (3), көк шай (2)	көп халық (12), Пекин (12), өнертапқыш (9), ащы дәмдеуіштер (6), лапша (6), бақа-шаян (6), Ұлы Қытай қорғаны (4), базар (4), техника (4), жарамсыз нәрсе (3)	көп халық (12), Пекин (12), жібек (10), техно логия (10), Джеки Чан (6), Ұлы Қытай қорғаны (6), экономика (5), бақа-шаян (3), ащы дәмдеуіштер (3),
Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер	еңбекқор (16), мықты (10), талапты (10), қатыгез (7), ұлтшыл (6), өзімшіл (3), ізденімпаз (3), шыдамды (3)	еңбекқор (13), пысық (10), қатал (7), тәрбиелі (7), шапшаң (6), оңбаған (4), сөзшен емес (4), көмекке даяр (4), көпшіл емес (4), ашушаң (2)	еңбекқор (12), ақылды (9), ку (5), төзімді (5), қатал (4), пысық (3), шапшаң (3), арам (3)
Сырт келбетін танытатын бірліктер	талапшыл (3), пайдақор (3), көздері кішкентай (11), орташа бойлы (6), қаралау (6), келбетті емес, ұсқынсыз (4), қараторы (4), шымыр (4),	қысыңқы көзді (12), аласа бойлы (9), кір-қожалақ (4), кіші (4), шапшаң (3), қалың шашты (3), жинақы (3), орта бойлы (2), кара шашты (2)	қысыңқы көзді (10), аласа бойлы (10), домалақ жүзді (6), кең маңдайлы (4), кара торы (3), кара шашты (3), көзілдірік (3)

Кесте 2 – Қытай әлемінің мәдени бейнесі

Қытай – үш кезеңдегі сөз бірліктері сәйкес келеді. Барлық кезеңге тән ең жиі қолданыстағы сөздер – еңбекқор, көздері кішкентай/қысыңқы көзді бірліктері. Одан кейінгі орынды Ұлы Қытай қорғаны, көп халық сөздері алады, дей тұрғанмен көп халық жұмсалымы алғашқы кезеңде кездеспейді. Лингвомәдениеттанымдық тәжірибеден көрініс тапқанындай, қазақ жастарының Қытай елі, мәдениеті турасындағы оң (позитивті) және теріс (негативті) көзқарастарының үлес салмағы шамалас деуге болады. Ішкі және сыртқы болмыстарын тануда еңбекқор, мықты, талапты, пысық, тәрбиелі, ақылды, шымыр, жинақы секілді жағымды эмотивтерімен қатар қатыгез, оңбаған, ку, арам, келбетті емес, ұсқынсыз, кір-қожалақ сияқты жағымсыз эмоциялы бірліктерге де біршама орын берген.

	2011-2012	2013-2014	2016-2017
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	Білім (13 жауап), сакура (9), Хиросима (6), құрмет (6), жоғары технология (6), биік ғимарат (5), аниме (3), самурай (3), Синдзэ Абэ (3), цунами (3)	техникалық құралдар (10), Токио (10), қаратэ (9), мәшине (7), робот (6), дзюдо (6), Мураками (3), бір ұлтты ел (3), аниме (3), Хиросимо Нагасаки (3)	робот (9), Токио (9), аралдар (7), суши (6), аниме (5), сакура (5), технология (5), цунами (5), өнертапқыш (4), жанартау (2)
Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер	жаңашыл (14), тиянақты (14), еңбекқор (14), биязы (9), шыншыл (8), ақылды (8), сыпайы (5), сабырлы (3), ұқыпты (2), баяу (2)	еңбекқор (11), ақылды (9), сабырлы (5), тапқыр (5), нейтрал (5), еуропалықтарға жақын (5), агрессивті (5), тәртіпті (3), кішіпейіл (3)	еңбекқор (10), сабырлы (9), тәртіпті (9), ақылды (9), сыпайы (8), ұлтшыл (5), дәстүрлерін сақтайтын (4), тапқыр (4), сараң (2), намысшыл (2)
Сырт келбетін танытатын бірліктер	сымбатты (11), кимоно (11), ұсқынсыз (8), жасанды (6), қатал (6), орта бойлы (6), кара шашты (6), ерекше (4), талғампаз (4)	бойлары аласа (9), көздері қысыңқы (8), орташа бойлы (5), толық (5), арық (3), ұзын шашты (3), әдемі (2), кара шашты (2)	көздері қысыңқы (9), ақ құба (6), бойлары аласа (5), әдемі (4), кара шашты (4), толық (3), орташа бойлы (3), ұлттық киім (3)

Кесте 3 – Жапония әлемінің мәдени бейнесі

Жапония – жиілігі басым бірліктер ретінде технология, еңбекқор, білім, жаңашыл сөздерін атауға болады. Кестеден байқалатындай, білім, жаңашыл тілдік таңбалары алғашқы кезеңде белсенді сипат алса, кейінгі жылдарда кездеспейді. Олардың орнына балама қолданыс ретінде тапқыр, өнертапқыш, технология бірліктері ұсынылған. Жалпы, қазақ жастарының жапон халқына, мәдениетіне деген көзқарастары оң, тек ішкі/сыртқы болмыстарын беруде кейбір жағымсыз эмотивтердің бой көрсеткені байқалады (саран, ұсқынсыз, жасанды).

	2011-2012	2013-2014	2016-2017
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	LG (18 жауап), Samsung (16), медицина (16), кино, сериал (10), технология (10), Сеул (9), инновация (9), сұлулық (7), тарих (4), компьютер (4)	сериал (11), Сеул (6), Самсунг (3), киім (3), мәшине (3), косметика (3), Рамен (2), мәдениеті дамыған (2), кино (2), Пусан (2)	сериал (10), Сеул (9), кимчи (6), пластикалық операция (6), кино (6), ащы тағам (5), жанкүйер (3), теңіз өнімдері (3), жаңа технология (3)
Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер	адал (12), білімді (11), сыпайы, кішіпейіл (8), шыдамды (7), еңбекқор (5), ақылды (5), ерке (3), ұялшақ (3), тынымсыз (3)	кішіпейіл, сыпайы (18), сабырлы (7), көңілді (6), ашық (6), жақсы (4), адал (4), тәрбиелі (4), ақылды (4), шапшаң (3)	тәрбиелі (13), сыпайы, кішіпейіл (15), байсалды (9), қарапайым (6), мейірімді (6), еңбекқор (2), адал (2), эмоционалды
Сырт келбетін танытатын бірліктер	сымбатты, сұлу (12), орташа бойлы (9), қара шашты (4), көздері үлкен (3), қара торы (3), шымыр (2), аласа (2)	келбетті (11), бойлары орташа (8), қысыңқы көзді (6), стильді (6), кішкентай, қысқа бойлы (9), ақшыл жүзді (6), ұлдары қызға ұқсас (4), маржан тістер (3)	ақшыл жүзді (8), әдемі, келбетті (14), орташа (7), жас көрінеді (7), ұзын бойлы (4), қысыңқы көзді (4), таза тері (4), арық (4), көзілдірік (3)

Кесте 4 – Оңтүстік Корея әлемінің мәдени бейнесі

Оңтүстік Корея – әр жылдарды салыстыра қарағанда, кәріс мәдениеті туралы ортақ әлемнің тілдік бейнесін тануға болады. Ең жиі кездескен сөз бірліктері – сериал, Сеул, технология, медицина, сыпайы, кішіпейіл, келбетті, т.б. Оңтүстік Корея бойынша жүргізілген тәжірибенің басқа Шығыс мәдениетінен өзгешеленетін ең бір ерекшелігі – қазақ жастары кәріс мәдениетін: ішкі жан дүниесін сипаттауда болсын, сырт келбетін бейнелеуде болсын, тек жақсы қырынан ғана таниды.

	2011-2012	2013-2014	2016-2017
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	шапан (11 жауап), ыстық (9), палау (9), би (4), Ташкент (4), самса (4), екі жүзділік (3), пысық (3), Бұқара (3), Каримов (3)	палау (15), кино (9), Ташкент (9), ала-ала (5), өрілген шаш (5), би (5), самса (5), көне ғимараттар (3), патриоттар (3), көрші мемлекет (3)	палау (11), Ташкент (10), жүзім (6), сауда (6), би (5), Самарқанд (4), ала шапан (4), Бұқара (3), шұбырған халық (3), гасгорбайтер (2)
Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер	саудагер (12), құпиясы көп (10), жалған сөйлейтін (7), еңбекқор (7), пысық (7), сарт (4), сөзшең (4), шыдамды (4), көңілді (3), арам (2)	пысық (16), ашушаң (9), жылпоз (9), еңбекқор (9), арам (4), арсыз (4), жағымпаз (3), өзімшіл (3), бауырмал (3), көңілді (2)	еңбекқор (8), арам, қу (6), жағымпаз (4), пысық (3), екі жүзді (3), қарапайым (3), ашық (3), үнемшіл (3), көңілді (3)
Сырт келбетін танытатын бірліктер	ұсқынсыз (10), бұрымды қыздар (9), көтеріңкі көңіл күй (7), орта бойлы (7), қара шашты (7), жайдары (6), ұлттық киімді дәріптеген ұлт (3)	қара торы (9), қара шашты (9), әдемі (5), орташа бойлы (4), қазақтарға ұқсас (3), көздері үлкен, қара (3), қосылған қас (3), аласа бойлы (3), ірі денелі (3), сақал-мұртты (2)	қалың қасты (9), қара торы (9), қара шашты (9), орташа бойлы (6), үлкен көзді (6), сары өңді (3), әдемі (3), қысқа бойлы (3 қазақтарға ұқсас (3)

Кесте 5 – Өзбекстан әлемінің мәдени бейнесі

Өзбекстан – жақын мәдени кеңістік ретінде арнайы таңдалып алынды. Кезеңдік салыстыруға келсек, көрші халық туралы қазақ жастарының ой-танымдары шамалас шыққаны анық. Өзбек халқының болмысы, ең алдымен, материалдық мәдениетпен байланыстыратындығы аңғарылады: палау, шапан, самса сөздерінің үлес салмағы басым. Мінез-құлқын сипаттауда да үш кезеңнің ара салмағы ұқсас. Бұл көрініс Өзбекстанның әлеуметтік өмірінің бір позицияда өтуімен түсіндірілсе керек. Бір байқалатыны – өзге шығыс мәдениетіне қарағанда өзбектердің ішкі әлемін (мінез-құлқын) беруде респонденттердің сыни көзбен қарағандығы, яғни оң көзқарастан гөрі теріс, жағымсыз пікір қалдырғандығы. Пысық, еңбекқор сынды жағымды эмотивтер өзбек мәдениетінің табиғатын ашуда белсенді қолданысқа ие болса, бұл қатарда арам, қу, жағымпаз, арсыз, жылпос, т.б. кері мән туғызушы бірліктер де қатар орын алған. Ал сырт келбетін тануда ортақ белгілермен қатар бинарлық бірліктердің де көрінісі жиірек ұшырасады. Мәселен, қара торы ↔ сары өңді, ірі денелі ↔ орташа бойлы ↔ аласа бойлы, ұсқынсыз ↔ әдемі секілді оппозициялық қатарлар кездеседі.

Сонымен, 2011 және 2017 жылдары жүргізілген лингвомәдени тәжірибенің жалпы қорытындысы бойынша Шығыстың мәдени және тілдік бейнесін былайша түйіндеп беруге болады. Ол үшін сауалнама барысында үш тақырып аясында жинақталған сөздік қордың ішінен жиілігі басым бірліктердің алғашқы бес қатарын түзіп шықтық (6-кесте):

Жиілігі басым бірлік	Түркия	Қытай	Жапония	Оңт. Корея	Өзбекстан
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	1. теңіз (22) 2. Стамбул (20) 3. сериал (17) 4. ислам (13) 5. Анкара	1. көп халық (24) 2. Пекин (24) 3. Ұлы Қытай қорғаны (18) 4. сауда (14) 5. техника, технология (14)	1. Токио (19) 2. робот (15) 3. сакура (14) 4. білім (13) 5. жоғары технология (11)	1. кино, сериал 2. Сеул (24) 3. жаңа технология, инновация (22) 4. Samsung (19) 5. LG (18)	1. палау (35) 2. Ташкент (23) 3. шапан, ала шапан (15) 4. би (14) 5. ыстық (9)
Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер	1. еңбекқор (18) 2. қызуқанды (13) 3. кішіпейіл (13) 4. қонақжай (12) 5. намысшыл (11)	1. еңбекқор (41) 2. пысық (13) 3. талапшыл (13) 4. қатал (11) 5. мықты (10)	1. еңбекқор (35) 2. ақылды (26) 3. сабырлы (17) 4. тиянақты, ұқыпты (16) 5. жаңашыл	1. сыпайы, кішіпейіл (41) 2. адал (18) 3. тәрбиелі (17) 4. шыдамды, сабырлы (14) 5. білімді (11)	1. пысық (26) 2. еңбекқор (24) 3. саудагер (12) 4. арам, қу (12) 5. жылпоз (9)
Сырт келбетін танытатын бірліктер	1. қара торы, қаралау (22) 2. өте әдемі (17) 3. сақалды (17) 4. ірі денелі (11) 5. мұртты (9)	1. қысыңқы көзді (32) 2. аласа бойлы, кіші (27) 3. қара торы, қаралау (13) 4. көздері кішкентай (11) 5. орташа бойлы (8)	1. сымбатты, әдемі (17) 2. көздері қысыңқы (17) 3. бойлары аласа (14) 4. орта бойлы (14) 5. қара шашты (12)	1. сымбатты, келбетті (27) 2. орташа бойлы (24) 3. ақшыл жүзді (14) 4. аласа (11) 5. сұлу, әдемі (10)	1. қара шашты (25) 2. қара торы (18) 3. орта бойлы (17) 4. ұсқынсыз (10) 5. көздері үлкен, қара (9)

Кесте 6 – Шығыс елдерінің лингвомәдени көрсеткіші

1) Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер тақырыбы бойынша. Шығыс мәдениетін тілге тиек еткенде, ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер ретінде рухани, жағрапиялық және экономикалық сипатты лексемалар белсенділік танытты. Оның ішінде, әсіресе, әр мемлекеттің ірі орталықтары алдыңғы қатарда (Стамбул (20), Анкара (9), Пекин (24), Токио (19), Сеул (24), Ташкент (23)). Сонымен қатар жаңа технология, инновация, білім, теңіз, көп халық, кино, сериал, т.б. Тек өзбек мәдениетінің лингвомәдени картасында ғана өзгешелік байқалады. Онда рухани мәдениеттен гөрі материалдық мәдениеттің көрінісі басым (палау (35), шапан, ала шапан (15), би (14), ыстық (9) секілді).

2) Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер тақырыбы бойынша. Жалпы, шығыстың әлем бейнесі еңбекқор, кішіпейіл, пысық сөздерімен танылған деуге болады. Ал одан кейінгі қатарда әр мәдениеттің өзіндік сипаты ашылады. Мәселен, түрік мәдениеті қызуқанды, қонақжай, қытай мәдениеті талапшыл, қатал, мықты, жапон елі ақылды, сабырлы, кәріс елі адал, тәрбиелі, өзбек мәдениеті саудагер секілді лингвомәдени бірліктермен сипатталған.

3) Сырт келбетін танытатын бірліктер тақырыбы бойынша. Шығыс халқы білімгерлердің көзімен қарағанда қара торы, қысыңқы көзді, сымбатты, әдемі, орта бойлы. Бұл бейнелерге кейбір оппозициялық бірліктер қатар келеді (ақшыл жүзді, ірі денелі, ұсқынсыз, көздері үлкен, т.б.).

Келесі кезекте Батыс мәдениетіне білімгерлер көзімен жүргізілген лингвомәдени тәжірибенің түйінін талдап-бағамдасақ (7-11 кесте):

	2011-2012	2013-2014	2016-2017
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	Берлин (9), мерседес (6), фашизм (5), прогресс (5), тәртіп (4), білім (4), футбол (4), сапа (4), уақыт (3), мәшине (3)	көлік (9), сапа (9), Гитлер (7), Франкфурт (6), Берлин (6), Ангела Меркель (6), сыра (5), фашизм (5), Екінші дүниежүзілік соғыс (4), нақтылық (4)	Гитлер (6), фашизм (6), мәшине (4), тазалық (4), дәрі-дәрмек (4), соғыс (3), Берлин (3), сыра (2), оқу (2)
Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер	білімді (10), пунктуалды (10), қатал (6), көкірек (4), тәртіпті (4), турашыл (4), ұлтшыл (4), іскер (3), нақты (2)	еңбекқор (8), турашыл (8), ұқыпты (7), нақтылық (7), іскер (6), тазалық (5), дәрежелі (3), тұйық (3), дарынды (2), шырайлы (2)	қаталдық (9), ұлтшыл (7), еңбекқор (7), суық (5), салмақты (5), шынайы адал (5), тәкаппар (2), намысшыл (2), ұқыптылық (2)
Сырт келбетін танытатын бірліктер	көк көзді (6), сары шашты (6), түсі суық (3), ұзын бойлы (3), ашуланшақ (2), жұмбақ (2), сымбатты (2)	ұзын бойлы (7), әдемі емес (4), көк көз (3), сары шашты (2), сымбатты (2), қыр мұрынды (2), костюм (2), жейде (2)	ақ құба (8), ұзын бойлы (7), ірі денелі (5), көк көз (4), үлкен көзді (2), шаштары сары (2), қыр мұрынды (2)

Кесте 7 – Германия әлемінің мәдени бейнесі

Германия – неміс мәдениеті жөнінде ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктерді таңдауда үш кезеңнің ортақтығы басым. Белсенді сөз қабатының көшбасында көлік, мәшине, мерседес, фашизм, Гитлер секілді таңбалар тұр. Ал немістердің ішкі әлемін (мінез-құлқын) қазақ жастарының әр қырынан қабылдайтындығы байқалады (7-кесте). Лингвомәдени тәжірибенің алғашқы кезеңінде білімді (10), пунктуалды (10) лексемалары алдыңғы орыннан көрінсе, кейінгі жылдары түсіп қалған. Олардың орнына нақтылық, дарынды сөздері шыққан. Керісінше алғашқы кезеңде сирек ұшырасқан ұлтшыл (4 рет) бірлігінің соңғы кезеңде белсенділігі (7 рет) артқан. Бұл секілді оң көзқарастармен қатар теріс пікірлердің де арасалмағы біршама. Кестеден аңғарылатындай, қатал (6), көкірек (4), дәрежелі (3), қаталдық (9), суық (5), тәкаппар (2) жұмсалымдарының жиілігі басым. Бұл жайтты Екінші дүниежүзілік соғыс салдарының қазақ жастарының санасында ұялаған бейнесі деп түюге болар. Көк көзді, сары шашты, ұзын бойлы сөздерін неміс ұлтының сырт мәдениетін ашудағы негізгі компоненттер деуге болады.

	2011-2012	2013-2014	2016-2017
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	Шанель (7), романтика (6), круассан (6), әгір (5), Эйфель мұнарасы (5), мәдениет (5), кофе (4), шарм (4), сұлулық (4), Жанна д'Арк (4)	Париж (9), Эйфель мұнарасы (7), круассан (7), әгір (6), романтика (4), француз тілі (4), Нотр Дам (3), берет (3), Эйфел Тауер (2), фондю (2)	Эйфель мұнарасы (8), парфюм (6), Шанель (5), сән (5), Париж (4), махаббат (3), Лувр музейі (3), круассан (2), киім (2), француз тілі (2)
Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер	романтик (11), жеңілтек (8), еңбекқор (7), ұлтшыл (7), шығармашыл (4), шыншыл (4), өзімшіл (2)	турашыл (9), ұқыпты (8), тәкаппар (8), намысқой (3), жағымсыз (3), ұлтшыл (2)	мейірімді (8), сыпайы (8), эмоционалды (6), тәкаппар (3), сән құмар (3), шыншыл (3), сезімтал (2), ашық (3)
Сырт келбетін танытатын бірліктер	сымбатты (9), сәнқой (4), кербез (4), жіңішке белді (3), сары шашты (3)	сәнді (9), жарасымды (8), сымбатты (8), кербез (4), көйлек (3), шляпа (3), макияж (3), сұлу (3), афроамерикандық (3), жинақы (2)	сұлу (5), сәнді киінетін (5), сары өнді (3), бұйра шашты (3), ұзын бойлы (2), қыр мұрын (2), арық (2)

Кесте 8 – Франция әлемінің мәдени бейнесі

Франция – француздар мәдениеті жөнінде бірден ойға оралатын сөз бірліктері ретінде Эйфель мұнарасы, круассан, романтика, әтір лексемаларын атауға болады. Француздардың ішкі мәдениетін тануда кезеңдік ортақтықпен қатар әр жылдың жауаптарында ерекшелік те байқалады. Жалпы, әлемнің мәдени бейнесінде француздардың болмысы (ішкі болсын, сыртқы болсын) сұлулықпен, сәнмен, сезімталдықпен, сыпайылықпен өлшенетіні белгілі. Тәжірибе қорытындысы да аталмыш межеден шығады (романтик (11 респондент), мейірімді (8), сыпайы (8), эмоционалды (6), сән құмар (7), сезімтал (2) ішкі болмысы); (сымбатты (17), сәнқой (4), кербез (8), сәнді (14), жарасымды (8), макияж (3), сұлу (8) сыртқы болмысы). Дегенмен қазақ жастары француздардың мінез-құлқын, сонымен қатар, жеңілтек (8), еңбекқор (7), ұлтшыл (7), шыншыл (7), өзімшіл (2), тәкаппар (11) деп таниды екен.

	2011-2012	2013-2014	2016-2017
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	раушан гүлі (7), шылым (6), мәдениет (4), Нидерланды (4), Амстердам (4), король (4), демократия (3), азғындық (3)	қызғалдақ (6), еркіндік (6), ірімшік (5), нашакорлық (4), теңіз (4), Амстердам (4), велосипед (4), жезөкшелер (2), сувенир (2)	роза гүлі (5), Амстердам (4), ірімшік (4), қызғалдақ (4), Нидерланды (2), футбол (2), табиғат (2)
Мінез-құлқын сипаттайтын бірл.	тіл табысқыш (9), бостандық (9), еркін ойлау (9), мәдениетті (3), сүйгіш (3)	ақжарқын (11), еркін (8), ашық (8), шырайлы (4), қамсыз (4), көңілді (3)	ашық мінез (8), мейірімді (6), кішіпейіл (6), өмір сүйгіш (5), шыншыл (4), еңбекқор (3)
Сырт келбетін танытатын бірліктер	ұзын бойлы (11), сымбатты (11), жылы шырайлы (6), заманауи (5), талғампаз (5), кара (3), бұйра шашты (3), экстравагантты (2)	еркін стиль (7), сымбатты (7), терісі ақ (5), қарапайым (5), ақ жейде (2), көк белдемше (2), ұзын бойлы (2), көк көз (2), шашы сары (2)	ұзын бойлы (12), ірі денелі (12), сары (10), әдемі (3)

Кесте 9 – Голландия әлемінің мәдени бейнесі

Голландия – батыстық бұл мәдениет жөнінде алғаш ойға оралатын белсенді де негізгі компонент ретінде білімгерлер Амстердам, раушан/роза гүлі, қызғалдақ, ірімшік сөздерін ұсынады. Дегенмен әр жылдың көрсеткіші бойынша Голландияның тілдік-мәдени кеңістігі әр алуан көріністе. Мысалы, 2011-2012 оқу жылы мәдениет (4 рет), шылым (6 рет), демократия (3 рет), азғындық (3 рет) он/теріс мәнді бірліктері жұмсалса, кейінгі кезеңдерде бұл сипаттар түсіп қалған. 2013-2014 оқу жылында демократияның орнына оның баламасы еркіндік (6 рет) сөзі ұсынылған. Аталмыш кезеңде нашақорлық (4), теңіз (4), велосипед (4), жезөкшелер (2), сувенир (2) жағымды/жағымсыз категориялары қатар жұмсалым тапқан. Ал 2016-2017 оқу жылында сыни көзқарастағы бірліктер кездеспейді: футбол (2), табиғат (2) сөздері орын алмастырған. Қазақ жастарының ұғымында голландықтар сырт келбеті жағынан еуропатектес деген жалпылама сипатта деуге болады.

	2011-2012	2013-2014	2016-2017
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	Диана (6), Уильям ханзада (5), тұманды Альбион (4), Маргарет Тэтчер (3), Биг Бен (3), Британ әзілі (3), бесін шайы (3), арал (2)	Лондон (12), мұражай (10), қызыл автобус (10), Оксфорд (7), жаңбыр (6), монархия (6), аристократия (6), Биг Бен (3), тәртіп (3), шай (3)	Лондон (9), Биг Бен (8), Корольдік (4), Елизавета (4), ағылшын тілі (3), жаңбыр (3), білім (2), Гарри Поттер (2), Темза (2), қызыл автобус (2)
Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер	пунктуалды (8), қатал (5), сыпайы (5), салқынқанды (3), жалған күлкі (3), дәстүр сүйгіш (3), тұйық (2), консерватизм (2)	әдепті (8), сыпайы (8), тәртіпті (8), ұқыпты (8), намысқой (2)	тәкаппар (5), ұстамды (5), шыншыл (4), сыпайы (3), мәдениетті (3), еңбекқор (2), ақылды (2)
Сырт келбетін танытатын бірліктер	ұзын бойлы (8), сарылау (7), бұйра шашты (7), шымыр (6), сымбатты (6), әжім басқан қарт адамдар (2)	орта бойлы (3), қызғылт шашты (3), көк көз (3), шотландық килт (2)	сары өңді (9), ұзын бойлы (6), орташа бойлы (4), көк көзді (4), сары/қоңыр шашты (4), ақ құба (4)

Кесте 10 – Ұлыбритания әлемінің мәдени бейнесі

Ұлыбритания – ағылшын әлемінің мәдени бейнесі қазақ жастары үшін жанжақты ассоциацияланады. Бұл жайт білімгерлердің мамандығымен байланысты қаралады (лингвомәдени тәжірибеге қатысушылардың 90 %-дан астамы «Аударма ісі» мамандығының студенттері мен магистранттары). Ойға алғаш оралатын сөздер категориясы бойынша үш кезеңге бірдей тән болып келгені – Биг Бен бірлігі. Аталмыш лексема бірінші (3 респондент) және екінші кезеңде (3 респондент) кейінгі орында болса, тәжірибенің соңғы кезеңінде (8 респондент) жиілігі басым бірліктердің қатарына шыққан. Алайда кестеден көрініс табатындай (10-кесте), алғашқы кезеңге қарағанда екінші және үшінші кезең өзара сипаттас келеді. Атап айтқанда, Лондон (12/9), қызыл автобус (10/2), жаңбыр (6/3) соңғы екі кезеңге ортақ жұмсалымдар. Мінез-құлқы жағынан алғанда, қазақ жастары үшін ағылшындар, негізінен, сыпайы, әдепті, ұстамды, пунктуалды, тәкаппар, ұқыпты, т.б. болып келеді де, сырт келбеті жағынан ұзын бойлы (14), сарылау, сары өңді (16), орта/орташа бойлы (7), көк көзді (7), т.б.

	2011-2012	2013-2014	2016-2017
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	паста (4), пицца (4), бейнелеу және мүсін өнері (4), Колизей (4), мәдениет (4), өркениет (4), дизайн (3), ренессанс (3), Рим (3)	Рим (10), Колизей (9), пицца (9), паста (9), зәйтүн (7), мафия (6), сомбреро (6), танго (6), Андреа Бочелли (3), спагетти (3)	Рим (8), пицца (8), Венеция (6), паста (6), Леонардо да Винчи (3), Милан (3), сән (3), Колизей (2), Ватикан (2), Моно Лиза (2)
Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер	моционалды (8), сүйгіш (6), ашық (6), еркін (6), дауысы қатты (3), ашық жарқын (3), көңілді (3), тәрбиелі (3), қызуқанды (2), бостандық (2)	қызу мінез (7), көңілді (7), ашушаң (5), ашық (5), сөзқұмар (3)	эмоционалды (9), ашық жарқын (6), мейірімді (6), көңілді (2), шыншыл (2)
Сырт келбетін танытатын бірліктер	сәнқой (7), сымбатты (7), шаштары ұзын (5), ұзын бойлы (5), мұрындары үлкен (2), ірі (2), түкті (2), сары (2) сақал-мұрт (11), қолаң шаш (7),	әшекей бұйымдар (6), ұзын көйлек (4), шашы қалың бұйра (4), қасы қалын (3), қоңыр көзді (3), аласа (2)	орта бойлы (8), сәнді (8), әдемі (8), ұзын бойлы (4), сары (4), қара торы (2), бадырақ көз (2)

Кесте 11 – Италия әлемінің мәдени бейнесі

Италия – рухани әрі материалдық мәдениетімен бірдей танылған ел ретінде ерекше интерпретацияланады. Ең белсенді сипат алған түзілістер – паста, пицца, Рим, Колизей сөздері. Аталмыш бірліктер барлық кезеңнің бойында кездеседі. Әсіресе, паста мен пиццаның отаны екендігіне екпін көбірек түскен. Сондай-ақ қазақ жастары үшін Италия өркениеттің, бейнелеу және мүсін өнерінің, сәннің мекені деуге болады. Ішкі және сыртқы тілдік-мәдени бейнесінде, кезеңдік жағынан алғанда, дараланған сипат танылмайды. Италияндықтар барлық кезеңде де көңілді, қызуқанды, ашық жарқын, эмоционалды, сәнқой, сымбатты, әдемі, қолаң шашты, ұзын бойлы, сары, тек кейбір жауаптарда тәрбиелі, еркін, түкті, мұрындары үлкен (2011-2012 оқу жылы), ашушаң, сөзшең, аласа бойлы, қоңыр көзді (2013-2014 оқу жылы), мейірімді, бадырақ көзді (2016-2017 оқу жылы) секілді пікірлер орын алады.

Сонымен, Батыс елдері бойынша 2011-2012, 2013-2014, 2016-2017 оқу жылдарында жүргізілген лингвомәдени тәжірибенің жалпы қорытындысын шығарсақ. Шығыс мәдениетіндегі сияқты мұнда да ең өнімді жұмсалым тапқан бес сөздің қатары түзілді (12-кесте):

Жілігі басым бірліктер	Германия	Франция	Голландия	Ұлыбританция	Италия
Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер	1. көлік, мәшине (22) 2. Берлин (18) 3. Фашизм (16) 4. Гитлер (13) 5. сапа (13)	1. Эйфель мұнарасы (20) 2. парфюм, әтір (17) 3. круассан (15) 4. Париж (13) 5. Шанель (12)	1. раушан гүлі (12) 2. Амстердам (12) 3. қызғалдақ (10) 4. ірімшік (9) 5. Нидерланды (6)	1. Лондон (21) 2. Биг Бен (14) 3. қызыл автобус (12) 4. мұражай (10) 5. жаңбыр (9)	1. Рим (21) 2. пицца (21) 3. паста (19) 4. Колизей (15) 5. зәйтүн (7)
Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер	1. еңбекқор (15) 2. қатал, қаталдық (15) 3. турашыл (12) 4. ұлтшыл (11) 5. пунктуалды (10)	1. шыншыл, турашыл (16) 2. романтик (11) 3. тәкаппар (11) 4. ұлтшыл (9) 5. жеңілтек (8)	1. еркін ойлы (17) 2. ашық (16) 3. бостандық сүйгіш (12) 4. ақжарқын 11 5. тіл табысқыш (9)	1. сыпайы (16) 2. пунктуалды (8) 3. ұқыпты (8) 4. әдепті (8) 5. тәртіпті (8)	1. ашық жарқын (20) 2. эмоционалды (17) 3. көңілді (12) 4. қызу қанды (9) 5. сүйгіш (6)
Сырт келбетін танытатын бірліктер	1. ұзын бойлы (17) 2. көк көзді (13) 3. сары шашты (10) 4. ақ құба (8) 5. ірі денелі (5)	1. сұлу, сымбатты (28) 2. сәнді киінетін (14) 3. кербез (8) 4. жарасымды (8) 5. жіңішке белді (3)	1. ұзын бойлы (25) 2. сымбатты (18) 3. ірі денелі (12) 4. сары (10) 5. еркін стиль (7)	1. сары өңді (16) 2. ұзын бойлы (14) 3. орташа бойлы (7) 4. көк көзді (7) 5. бұйра шашты (7)	1. әдемі, сымбатты (15) 2. сәнқой (15) 3. қолаң шаш (12) 4. сақал-мұртты (11) 5. ұзын бойлы (9)

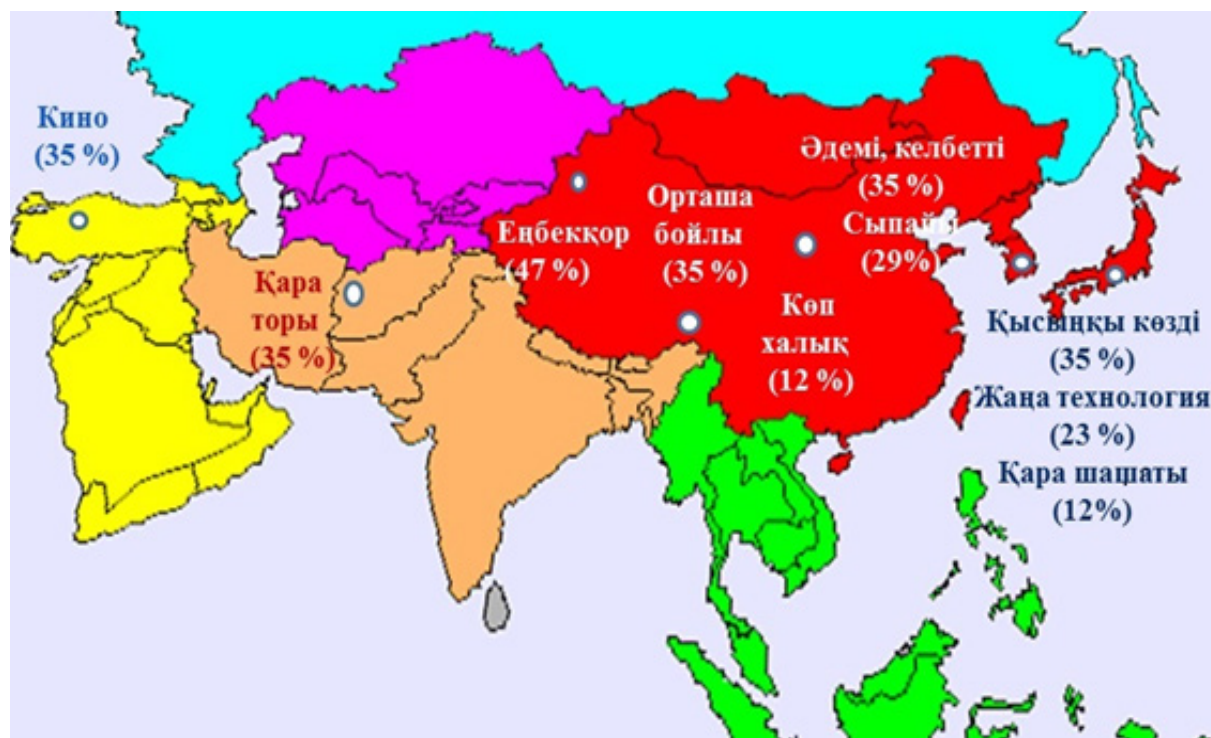
Кесте 12 – Батыс елдерінің лингвомәдени көрсеткіші

1) Ең алғаш ойда ассоциацияланатын бірліктер тақырыбы бойынша. Бірден айтарлығы, жиілігі басым сөз бірлігі ретінде алғашқы бестіктің белсенді қатарынан әр мәдениеттің ірі мәдени-экономикалық және геосаяси орталықтары көрінеді. Атап айтқанда, Берлин (18) Париж (13) Амстердам (12) Лондон (21) Рим (21). Шығыс мәдениетінде де солай. Әрине, бұл жайт әр мемлекеттің өз астанасы арқылы, рухани-мәдени орталығы арқылы танылатындығымен түсіндірілсе керек. Екіншіден, бұл категорияда әр мәдени кеңістіктің рухани және материалдық құндылығын танытушы басты бөлшектер (көлік, мәшине (22), фашизм (16), Гитлер (13) (Германия), Эйфель мұнарасы (20), парфюм, әтір (17), круассан (15) (Франция), раушан гүлі (12), қызғалдақ (10) Голландия), Биг Бен (14), қызыл автобус (12) (Ұлыбритания), пицца (21), паста (19) (Италия) нақты сипат алған (12-кесте).

2) Мінез-құлқын сипаттайтын бірліктер тақырыбы бойынша. Батыс әлемінің мәдени бейнесін интерпретациялауда жалпы ұқсастық, ортақтықтар кездеседі. Атап айтқанда, турашыл, шыншыл, ұлтшыл (Германия, Франция), пунктуалды (Германия, Ұлыбритания), ашық (Голландия, Италия). Дегенмен ішкі жан дүниесін ашуда барлығына бірдей тән қасиет, мінез-құлық байқалмайды. Керісінше, қазақ жастарының көзімен қарағанда Батыс мәдениеті жан-жақты бейне тапқан.

3) Сырт келбетін танытатын бірліктер тақырыбы бойынша. Қазақстандықтар үшін батыстықтар, жалпы алғанда, ұзын бойлы, сары шашты, сары өңді, сымбатты, көк көзді, т.б. Сонымен қатар әр мәдениеттің өзіне тән болмыс-бітімін де ашуға ұмтылған.

Сонымен, әлемнің мәдени бейнесіндегі Шығыс және Батыс кеңістігінің өзара ұқсастықтары мен өзіндік ерекшеліктерін қарастыру мәдениетаралық коммуникацияның маңызды мәселелерін тануға ықпалдасады. Екі макромәдениеттің болмыс-бітімін лингвомәдениеттанымдық тәжірибе материалдары негізінде талдау барысында Шығыстың әлем бейнесіне мына қатарда тануға болады: 1) еңбекқор (47 %), 2) сымбатты, келбетті, әдемі (35 %), 3) орташа бойлы (31 %), 4) қысыңқы көзді (29 %), 5) сыпайы, кішіпейіл (29 %), 6) кино, сериал (28 %), 7) қара торы, қаралау (26 %), 8) жаңа технология, инновация (23%), 9) қара шашты (12 %), 10) көп халық (12 %) (1-сурет):

Сурет 1 – Шығыс елдерінің мәдени картасы

Ал Батыс әлемінің мәдени бейнесі білімгерлер көзімен былайша сипатталады: 1) сұлу, сымбатты (30 %), 2) ұзын бойлы (25 %), 3) сәнді киінетін, сәнқой (19 %), 4) ашық жарқын (18 %), 5) шыншыл, турашыл (18 %), 6) ұқыпты, ұқыптылық (12 %), 7) еркін ойлы, еркін (11 %), 8) көлік, мәшине (11 %), 9) тәкаппар (11 %), 10) еңбекқор (10 %). Батыс елдерінің мәдени картасы келесі бейнеде көрініс табады (2-сурет):

Сурет 2 – Батыс елдерінің мәдени картасы

Мәдени карталардағы екі макромәдениеттің тілдік-мәдени сипатындағы басты ортақтық, ұқсастық деп сұлу, сымбатты категориясының алдыңғы орында көрініс табуын атауға болады. Ерекшеліктері ретінде еңбекқор категориясы Шығыс мәдениетінің басты тірегі аталса, ал Батыс мәдени кеңістігінде, керісінше, алғашқы ондықтың соңғы позициясынан орын алады. Түйіндей келгенде, түзілген мәдени картада әр елдің өзіндік ерекшелігі сипатталған, сол себепті де ол әр қилы. Онда әр мәдениеттің тарихи, жағрапиялық, өмір сүру салттары, климаттық, табиғат жайлары, наным-сенімдері, әлеуметтік жағдайлары, т.б. болмыс-бітімдері ашылған. Әрине, жасалынған мәдени карта Шығыс-Батыс елдерінің шынайы, нақты тарихи-жағрапиялық, саяси-экономикалық бейнесін толық танытпайды. Бұл карта қазақ жастарының санасында баспасөз ақпарат құралдары (БАҚ), интернет ресурсы, теле-/радио хабарлары және оқыған кітаптары арқылы қалыптасқан тілдік және мәдени бейнесі болып табылады. Былайша айтқанда, Шығыс-Батыс мәдени бейнесіне қазақстандық білімгерлер көзімен қарау деген сөз.

Қорытынды. Әлемнің мәдени бейнесіндегі Шығыс пен Батыс кеңістіктеріне білімгерлер көзімен қарау, әр типтес тілдік-мәдени ортаның мәдени картасын жасау төмендегідей нәтиже береді деп түйеуге болады:

– Шығыс және Батыс елдерінің мәдени-тарихи, саяси-экономикалық, жағрафиялық кескін-келбетіне барлау жасау арқылы жастардың аялық білімдері танылады;

– Шығыс және Батыс мәдени кеңістігіне тілдік саяхат жасау арқылы қазақ елі жастарының мәдени-танымдық стереотиптерін анықтауға, ұлттардың дүниетанымы мен мәдениетін, әсіресе, ұлттық құндылықтарды тереңірек тануларына жол ашуға мүмкіндік туады;

– Екі макромәдениеттің мәдени картасын жасау нәтижесі жастардың бойындағы елтану, жертану, мәдениеттану бағыттарындағы аялық білімдерін кеңейте отырып, толеранттылық түсінігіне жан-жақты мән беруге септеседі;

– Жаһандану заманындағы Шығыс пен Батыс мәдениетінің алар орнын бажайлау арқылы өркениет циклінің алмасу, ауысу, бір-бірін толықтыру секілді мәселелерін қамтуға мүмкіндік береді;

– Шығыс пен Батыс диалогын құру жұмысы мәдениетаралық коммуникация барысында туындауы ықтимал тілдік және мәдени «қақтығыстардың» алдын алуға септеседі.

Әдебиеттер тізімі:

- 1 Роль человеческого фактора в языке: язык и картина мира. / Б.А. Серебренников, Е.С. Кубрякова, В.И. Постовалова и др. – Москва: Наука, 1988. – 216 с.
- 2 Уфимцева Н.В. Русские: опыт еще одного самопознания / Н.В. Уфимцева // Этнокультурная специфика языкового сознания. – Москва, 1996. – С. 139-162.
- 3 Сорокин Ю.А. Составляющие образа мира: современные русские и китайцы / Ю.А. Сорокин // Язык, сознание, коммуникация. – Москва: Диалог-МГУ, 2000. – Вып. 11. – С. 5-8.
- 4 Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. / С.Г. Тер-Минасова – Москва: Слово/Slovo, 2000. – 261 с.
- 5 Konyratbayeva Zh., Sagadiyeva Z. Linguistic world-image of Kazakhstan and the USA (through the lens of students) // Journal of Foreign Language Teaching and Applied Linguistics. – Sarajevo, 2017. Volume 4, Number 2. – P. 27-37.
- 6 Картина мира // Электронная энциклопедия «Википедия». [электр. ресурс] – URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki> (Қараған күні: 10.06.2017).
- 7 Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию. / В. Гумбольд – Москва: Прогресс, 1984. – 396 с.
- 8 Байтұрсынұлы А. Тіл – құрал. Дыбыс заңы һәм жүйесі. / А. Байтұрсынұлы – Орынбор. 1923. – 46 б.

Ж.М. Коныратбаева

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

Пространство Восток и Запад в культурной картине мира (лингвокультурологический эксперимент)

Аннотация. Картина мира, в том числе культурная картина мира – один из важных объектов исследования в процессе анализа проблем межкультурной коммуникации. В данной статье в лингвокультурном и когнитивном контексте рассматривается культурная картина Востока и Запада, описывается опыт предпринятой обучающимися попытки создания культурной карты двух разнополюсных цивилизаций. В процессе создания культурной карты обучающиеся проводили лингвокультурологический эксперимент в соответствии с заданной каждой группе темой. Была осуществлена лингвокультурологическая интерпретация двух культурных пространств, в соответствии с исследованием по каждой теме были проанализированы примеры в количестве 5-10 слов. Эксперимент проводился на филологическом факультете в 2011-2012, 2013-2014 и 2016-2017 учебных годах.

Рассмотрение диалога Востока и Запада на фоне культурной картины мира, создание лингвокультурной карты мира позволяет глубже раскрыть актуальные проблемы межкультурной коммуникации. Благодаря лингвистическому путешествию в культурное пространство Запада были выявлены культурно-когнитивные стереотипы казахской молодежи, что в свою очередь дает глубокое понимание мировоззрения и культуры разных народов, в особенности осознание их национальных ценностей.

Ключевые слова: антропологическая лингвистика, межкультурная коммуникация, культурная картина мира, культурная карта, Восток и Запад в культурной картине мира, лингвокультурологический эксперимент.

Zh.M. Konyratbayeva

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

**East and West Space in the Cultural Picture of the World
(Linguocultural Experiment)**

Abstract. World-image is one of the studied objects in the research of intercultural communication, as well as cultural world-image. The article is devoted to the analysis of the cultural world-image of the East and West from the linguo-cultural point of view and describes the map of civilizations through the eyes of the students. During the creation of the cultural map, a linguocultural experiment was conducted among the students in three thematic areas. For each topic an example was given in the volume of 5-10 words and two cultures were interpreted from the point of cultural-linguistic aspect. Linguistic and cultural experiment was conducted in 2011-2012, 2013-2014 and 2016-2017 academic years among students of the Faculty of Philology.

The purpose of this article is the unity of the East and West in the cultural world-image, creation of it's map and consideration of topical issues of intercultural communication. By means of trip to the cultural space of East and West, we were able to determine the cultural and cognitive stereotypes of the youth of Kazakhstan, the world view and culture of different peoples, and get more acquainted with national values.

Key words: Anthropological linguistics, intercultural communication, Linguistic world-image, Cultural map, East and West in the cultural picture of the world Linguistic and cultural experiment.

References

- 1 Rol shelovesheskogo faktora v jazuke: jazuk i kartina mira [The role of the human factor in language: the language and the picture of the world] / B.A. Serebrennikov, E.S. Kubrjakova, V.I. Postovalova i dr. (Science, Moscow, 1988). [in Russian]
- 2 Ufimtseva N.V. Russkie: opyt eshe odnogo samopoznaniya [Russian: the experience of another self-knowledge], Ethno-cultural specificity of language consciousness [Collection of scientific articles]. (Moscow, 1996, - P. 139-162.). [in Russian]
- 3 Sorokin Y.A. Sostavljajshie obraza mira: sovremennie russkie i kitaizy [Components of the image of the world: modern Russian and Chinese]: Language, consciousness, communication. [Collection of scientific articles]. (Moscow, 2000, Vol. 11, - P. 5-8.). [in Russian]
- 4 Ter-Minasova S.G. Jazuk i mezhkulturnaja kommunikatsija [Language and intercultural communication] (Slovo, Moscow, 2000). [in Russian]
- 5 Konyratbayeva Zh., Sagadiyeva Z. Linguistic world-image of Kazakhstan and the USA (through the lens of students): [Journal of Foreign Language Teaching and Applied Linguistics]. 4 (2), 27-37 (2017).
- 6 Cultural picture: Elektronnaja entsiklopedija «Wikipedia» [Electronic encyclopedia «Wikipedia»]. Available at: <https://ru.wikipedia.org/wiki> (accessed 10.06.2017)
- 7 Gumboldt B. fon. Izbrannue trudy po jazykoznanii [Selected Works on Linguistics] (Progress, Moscow, 1984). [in Russian]
- 8 Baitursynuly A. Til – qural. Dybys zany qam zhuiesi [Language is a tool. Sound law and the system] (Orynbor, 1923). [in Kazakh]

Автор туралы мәлімет:

Қоңыратбаева Ж.М. – филология ғылымдарының кандидаты, жалпы тіл білімі және аударма теориясы кафедрасының профессор м.а., Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Астана, Қазақстан.

Konyratbayeva Zh.M. – Candidate of philology sciences, Associate Professor of the Department of General Linguistics and Translation Theory, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str. 2, Astana, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен түпнұсқа ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет) қолжазбаның қол қойылған 1 дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісiмiн бiлдiредi. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімдеуіне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):

- мақалалар үшін - 8 ден 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақала мәтінінің пішіні:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланы құру сұлбасы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар) туралы метамәліметтердің мазмұны (Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template қараңыз)

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail**-ы – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қоюмен)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюлуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелер/талқылау қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.]).

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журнал жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 тенге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 тенге).

Реквизиттері:

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева МОН РК
Столичный филиал АО «Цеснабанка»

КБЕ 16

БИН 010140003594

БИК TSES KZ KA

Счет в кодировке IBAN –

KZ 91998 BTV 0000003104

«За публикацию ФИО автора»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 408) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprtentions, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT):

Реквизиты:

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева МОН РК
Столичный филиал АО «Цеснабанка»

КБЕ 16

БИН 010140003594

БИК TSES KZ KA

Счет в кодировке IBAN –

KZ 91998 ВТВ 0000003104

«За публикацию ФИО автора»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. А также авторам необходимо представить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии, книги), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информа-

ционно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нерцензируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева МОН РК
Столичный филиал АО «Цеснабанка»

КБЕ 16

БИН 010140003594

БИК TSES KZ KA

Счет в кодировке IBAN –

KZ 91998 BTV 0000003104

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев
Дизайн: І.Р. Құрманғалиев

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2018. - 3 (124). - Астана: ЕҰУ. 210-б.
Шартты б.т. - 26,2 Таралымы - 35 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Астана қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: (87172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды